

JAK SMYSLUPLNĚ REALIZOVAT OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVU

Obsah

Smysl dokumentu.....	2
Co přináší OSV žákům	3
Co přináší OSV nám učitelům	3
Co tedy je osobnostní a sociální výchova (OSV).....	4
Předpoklady fungování OSV ve škole.....	5
1. Bezpečné prostředí.....	5
2. Konkrétní cíle a reflexe	6
3. Praktický nácvik propojený se životem žáků	8
Očekávané výstupy osobnostní a sociální výchovy	9
Co mohu jako učitel dělat ve výuce, abych smysluplně pracoval s OSV.....	12
Co můžeme udělat, chceme-li napomoci fungování účinné OSV ve škole	13
Podpůrné materiály zdarma	14

SMYSL DOKUMENTU

Vážení kolegové,

smyslem toho dokumentu je zpřístupnit vám naše zkušenosti v oblasti osobnostní a sociální výchovy (dále OSV), umožnit vám na ně navazovat a využívat vytvořené metodické materiály.

Zajímá vás například:

- Co je to osobnostní a sociální výchova a jak s ní pracovat ve škole?
- Jak ve škole pracovat s OSV tak, aby si žáci jen nehráli, ale skutečně si něco odnášeli?
- Jak můžeme ve škole nastavit podmínky tak, aby mohla OSV smysluplně fungovat?
- Kde je možné získat praxí ověřené materiály pro rozvoj OSV ve škole?

Pokud jste si na některou z otázek odpověděli ano, pak je vám určen následující text.

CO PŘINÁŠÍ OSV ŽÁKŮM

- Životní dovednosti (life skills¹) mají větší vliv na životní spokojenost a úspěšnost každého člověka než cokoli jiného, co se kdy naučíme (tj. větší vliv než osvojené učivo vzdělávacích oborů a větší vliv než úroveň formálně dosaženého vzdělání). Jedná se o „nástroje“, které potom používáme po celý život. Životní dovednosti nám umožňují ostatní naučené věci plně využívat a uplatňovat v životě.
- Některé způsoby, kterými si osvojujeme životní dovednosti mimo školu, se vlivem vývoje společnosti stávají méně účinnými. Škola je potom často jediným místem, které může tento nedostatek kompenzovat. Životní dovednosti žáků může škola (za jistých okolností, které fungují na některých školách a jsou níže popsané) významně rozvíjet.

CO PŘINÁŠÍ OSV NÁM UČITELŮM

- Žáci jsou schopnější zvládnout nutné penzum poznatků našeho oboru (matematiky, chemie, českého jazyka). (Za předpokladu, že u nich cíleně rozvíjíme studijní dovednosti).
- Žáci v hodinách méně ruší, dokážou se lépe ovládat. (Za předpokladu, že u nich rozvíjíme sebeovládání – práci s emocemi).
- Žáci dokážou mezi sebou lépe řešit konflikty. Kvalitní OSV funguje jako nespécifická primární prevence šikany. (Za předpokladu, že u nich rozvíjíme komunikační dovednosti v oblasti reagování na chování druhých lidí).
- Hodiny mohou být pro žáky záživnější, neboť se během nich mohou rozvíjet nejen v oblastech jednotlivých oborů, ale i v oblastech osobnostního či sociálního rozvoje (například ve studijních dovednostech, dovednostech v oblasti sebepoznání, dovednostech v oblasti vnímání manipulace ...).
- Žáci se lépe vyznají sami v sobě (například ve svých prioritách, hodnotách a postojích). Díky tomu mohou být vyrovnanější a transparentněji s námi komunikovat.

¹ WHO (2004), *Skills for health : An important entry-point for health promoting/child-friendly schools*, Geneva

CO TEDY JE OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA (OSV)

Hlavním cílem OSV „je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu“, a to zejména tím, že pomáháme každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti².“

Osobnostní a sociální výchova (OSV) je od září 2007 povinným obsahem vzdělávání na všech základních školách a osmiletých gymnáziích v České republice. Jedná se o tzv. průřezové téma, které má prostupovat celou školní výukou od 1. do 9. ročníku. Prakticky je obsah OSV tvořen základními životními dovednostmi, které jsou důležité pro existenci každého z nás.

V OSV tak můžeme pracovat u svých žáků například na:

- Rozvoji sebeovládání
- Rozvoji respektu k pravidlům školy a třídy
- Rozvoji studijních dovedností
- Rozvoji úcty žáků ke spolužákům
- Rozvoji vnímání vlastních hodnot a postojů

Při práci s OSV nám jde především o rozvoj dovedností (toho, že žák něco umí dělat), například používání postupů zlepšující vlastní soustředění. Pro fungování většiny dovedností OSV jsou nutným předpokladem osvojené znalosti. V našem příkladě musí žák znát ony postupy, což se neobejde bez toho, aby s nimi byl seznámen. Protože nám nejde o to, aby je uměl „pouze“ popsat, ale aby je používal, je nutné zajistit, aby

² Valenta, J. (2006). *Osobnostní a sociální výchova a její cesty k žákovi*. Kladno, AISIS, s. 14. ISBN 80-239-4908-X

si je vyzkoušel a mohl sám zhodnotit, které z nich jsou pro něj použitelné. Potom je velká šance, že je skutečně používat bude. Ani v OSV se tedy bez znalostí neobejdeme. **Hovoříme-li dále o dovednostech OSV, máme vždy na mysli rovněž znalosti, které jsou pro dané dovednosti nutným předpokladem.**

PŘEDPOKLADY FUNGOVÁNÍ OSV VE ŠKOLE

1. Bezpečné prostředí
2. Konkrétní cíle a reflexe
3. Praktický nácvik propojený se životem žáků

1. Bezpečné prostředí

Úkolem učitele v OSV je vytvářet bezpečný prostor pro otevřenou komunikaci, experimentování s chováním, kvalitní reflexi a samostatné rozhodování žáků. Základním „nástrojem“ pro tvorbu bezpečného prostředí je **vědomá práce učitele se vztahovými signály v komunikaci** a nastavování konkrétních pravidel v oblasti komunikace mezi žáky. Kompletní přehled pravidel psychické bezpečnosti v osobnostní a sociální výchově naleznete zde.

Vědomou prací se vztahovými signály v komunikaci myslíme to, že učitel ve většině situací komunikuje vztahově symetricky (neužívá **hodnocení** – „Tomáši, nevyrušuj“, **interpretování** – „Ty se nesoustředíš“, **dávání nevyžádaných rad** - „Přemýšlej o tom, co říkáš“, **popírání vidění žáků** – „Každý ví, že to tak není“ a dalších forem agrese). V ostatních situacích (například porušování pravidel ve třídě), používá otevřené (nemanipulující) formy asymetrie (například rozkazy či popisy následků).

Nastavováním konkrétních pravidel myslíme taková pravidla, která podporují sociální učení žáků a zamezují vzájemným útokům, jejichž důsledkem může často být to, že

žáci například nejsou ochotni sdělovat před ostatními své názory. Taková pravidla má smysl nastavovat během práce s aktivitami směřujícími ke konkrétním cílům OSV.

Nejčastěji nastavovanými pravidly v hodinách OSV jsou:

- Spolužáky oslovují křestním jménem, nebo vyžádanou přezdívkou. („Ivano, Kláro, Viki.“)
- Pokud se mi nelíbí nějaké chování spolužáků, řeknu jim to. Sdělím to tak, že popíšu jejich chování. („Vadilo mi, když sis vzal mou tužku, aniž by ses zeptal.“)
- Když někdo mluví, necháme ho nejprve domluvit, než sami něco řekneme.
- V případě nesouhlasu s názorem spolužáka/ů mluvím za „Já“. („Já si o tom myslím to a to.“) Tento návyk je užitečné podporovat nejen při reagování na odlišné názory, ale obecně při jakékoli komunikaci. „Já výroky“ podstatně omezují riziko konfliktů a snižují manipulativní dopady našich výroků.
- Nepřemlouvám jiné k tomu, aby něco řekli nebo udělali. Například, aby řekli, proč nechtějí o něčem mluvit, nebo aby šli hrát do modelové situace.

2. Konkrétní cíle a reflexe

Když jdeme učit, měli bychom mít zformulovaný jasný cíl – tak zní poučka omílaná v mnoha pedagogických textech. Nejsme příznivci nějakého „akademizování“. Člověk, který nějakou dobu učí, ví, k čemu chce žáky dovést. Umělý tlak na formulování cílů podle různých vzorů (často Bloom), může vést ke znechucení.

Přesto se na základě vlastních zkušeností domníváme, že je nutné mít v oblasti OSV jasně zformulováno, co chceme žákům předat. Jinak se totiž často stává, že výuka je „plná“ OSV – žáci komunikují, spolupracují, tolerují se... Ve skutečnosti se však v uvedených oblastech nikam neposouvají.

Chceme-li mít jistotu, že žákům skutečně něco předáváme, neobejdeme se bez konkrétních cílů/výstupů, ke kterým směřuje reflexe. Během ní vedeme žáky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

(nejčastěji pomocí otevřených otázek) k tomu, aby přemýšleli o prožité zkušenosti a formulovali praktická doporučení směrem k předem promyšlenému cíli aktivity. Reflexe je neoddělitelnou součástí OSV. Bez reflektivního zhodnocení právě prožité zkušenosti ztrácí zkušenost svou účinnost pro korekci žákových postojů a chování. Inspiraci pro postupy reflexe, které účinně zapojí co nejvíce žáků najednou, naleznete v Zásobníku metod používaných v OSV.

Příklady konkrétních příprav na výuku s cíli v oblasti OSV naleznete na www.odyssea.cz či www.ptac.cz. Pro inspiraci zde uvádíme příklad cíle OSV jedné z učebních jednotek a k němu směřujících reflektujících otázek.

Učební jednotka Krtek – příprava na vyučování oborů Český jazyk a literatura a Člověk a jeho svět s cíli v oblastech OSV a čtenářství.

Cíl OSV:

Žák nekonfliktním způsobem sdělí spolužákovi, se kterým spolupracoval ve dvojici, co se mu na spolupráci líbilo a co by případně příště udělal jinak.

Reflexe:

„Nyní bude prostor pro to, abyste si ve dvojicích sdělili, co se vám na spolupráci líbilo a co byste příště udělali jinak. Než se do toho pustíme, pojďme si nejprve vyzkoušet, jakou formou můžeme sdělovat kritiku, abychom se kritizovaného nedotkli. Představme si, že druhým členem vašich jednotlivých dvojic jsem byl já. Byl jsem tím, kdo chodil do chodby a měl si pamatovat ta slova. Čtyři slova jsem si zapamatoval špatně (v jiném tvaru, než byl ten uvedený na lístečku). Díky tomu se nám nepodařilo text správně složit. Jak byste mi řekli, že vám toto na naší spolupráci vadilo? Pojďme si to vyzkoušet. Vždy potom, co některý z žáků sdělí kritiku, následuje krátká diskuse v plénu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Cílem je se žáky zformulovat praktická doporučení pro sdělování kritiky nekonfliktním způsobem (popisným jazykem, bez použití hodnocení).“

Abychom cíl OSV „vytěžili“, můžeme položit například otázky:

- ▶ Jak jste byli spokojeni s formou, kterou vám druzí sdělovali, když se jim něco nelíbilo? (škála od 0 do 10 tvořená počtem zdvižených prstů)
- ▶ Uveďte konkrétní znění kritiky, která vám nebyla nepříjemná.
- ▶ Na co si budete při sdělování kritiky dávat pozor?

3. Praktický nácvik propojený se životem žáků

Hlavním cílem OSV je rozvíjet praktické životní dovednosti. Dovednosti si nejlépe osvojujeme tím, že ovládneme jejich znalostní základ (porozumíme jim) a opakovaně je procvičujeme v reálných nebo modelových situacích.

Příklady:

- Žáci se učí nekonfliktním způsobem sdělovat spolužákům, se kterými spolupracovali, co se jim na spolupráci líbilo a co by případně příště chtěli jinak. Učí se to tak, že po společné práci díky reflexi vedené učitelem žáci formulují konkrétní doporučení pro sdělování, která si potom vyzkouší během dalších aktivit.
- Žáci se učí sebeovládání tím, že si vyzkouší a nacvičí při hraní rolí alespoň dvě strategie, jak je možné se vypořádat se vztekem s ohledem na sebe i okolí.

Při práci s OSV umožňujeme žákům pojmenovávat a řešit jejich aktuální problémy, které jim přinesl život. Žáci se tak učí zvládat reálné situace. Může jít například o situace typu:

- Pohádal jsem se s bráchou (kýmkoli) a ve vzteku jsem mu řekl věci, které bych rád vzal zpátky.
 - Můžeme se žáky cvičit zvládnutí vlastních emocí (vzteku), nebo formulování omluvy (inspiraci můžeme najít v materiálech: *Vyjadřujeme své pocity, abychom se cítili lépe, 1. stupeň ZŠ*, či *Učíme se zvládat svou agresivitu*)

- Učím se na zkoušku a neleze mi to do hlavy
 - Můžeme se žáky cvičit práci s dlouhodobou pamětí či navozování psychofyzického stavu vhodného pro učení (inspiraci můžeme najít v materiálech: *Učíme se učit se, či Rozvoj učebních dovedností, 1. stupeň ZŠ*, *Jak se učit efektivně, 2. stupeň ZŠ*).

- Často si něco naplánuji, ale potom to neudělám.
 - Můžeme se žáky cvičit plánování realizace vlastních cílů či vnímání rozdílů mezi měl/a bych a musím (inspiraci můžeme najít v materiálu: *Rozvíjíme vůli pohybem*)

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVY

Níže uvádíme přehled očekávaných výstupů OSV. Po kliknutí na podtržené materiály se vám zobrazí lekce OSV. Ty obsahují rozpad výstupů do konkrétních (ověřitelných) cílů, popisy aktivit vyzkoušených ve školách a návrhy reflektujících otázek směřujících k vytěžení cílů.

Z důvodu propojení s lekcemi OSV, které jsou zdarma ke stažení na stránkách o. s. Projekt Odyssea, zde uvádíme očekávané výstupy OSV odlišné od Doporučených očekávaných výstupů, které vznikly na půdě Výzkumného ústavu pedagogického.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Očekávané výstupy OSV nám mohou pomoci odpovědět na následující otázky:

- Jaké schopnosti a dovednosti žáků můžeme v OSV rozvíjet?
- Co by měl umět žák opouštějící školu v deváté třídě?
- Čím se inspirovat při výběru výchovných cílů pro naši školu?

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Očekávané výstupy osobnostní a sociální výchovy

1. Rozvoj schopnosti poznávání
 - 1.1 Žák používá postupy zlepšující vlastní soustředění
 - 1.2 Žák rozvíjí smyslové poznávání a cit pro rytmus
 - 1.3 Žák používá postupy efektivního učení a plánuje své učení
2. Sebepoznání a sebezpečí
 - 2.1 Žák poznává svou osobnost (temperament, motivaci, schopnosti)
 - 2.2 Žák poznává svůj vztah ke druhým lidem
 - 2.3 Žák poznává a rozvíjí svůj vztah k sobě samému (identitu, sebeúctu, sebedůvěru, sebezpečí)
3. Seberegulace a sebeorganizace
 - 3.1 Žák rozeznává ve svém životě projevy a užitečnost vůle
 - 3.2 Žák vědomě pracuje se svými emocemi. – pouze koncept
 - 3.3 Žák zvládá vlastní agresivitu (s ohledem na sebe i své okolí)
 - 3.4 Žák zvládá trému
 - 3.5 Žák překonává sklony a návyky, které mu komplikují život
 - 3.6 Žák uplatňuje vůli při pohybových činnostech
 - 3.7 Žák plánuje svůj čas
 - 3.8 Žák uskutečňuje své životní cíle
4. Psychohygiena
 - 4.1 Žák rozezná nežádoucí stres ve svém životě a odstraňuje příslušné stresory
 - 4.2 Žák provádí relaxační a aktivizační cvičení
 - 4.3 Žák nachází radost v těle, pohybu, pobytu v přírodě a zdravé životosprávě
 - 4.4 Žák poskytne a vyhledá pomoc při osobních problémech
5. Kreativita
 - 5.1 Žák používá základní kreativní postupy v praktických situacích
 - 5.2 Žák tvořivě řeší mezilidské situace
6. Poznávání lidí
 - 6.1 Žák zná podstatné informace o svých spolužácích a umí s nimi ohleduplně zacházet
 - 6.2 Žák popisuje odlišnosti spolužáků ve třídě a formuluje výhody (přínosy) těchto odlišností.
 - 6.3 Žák identifikuje zdroje chyb v poznávání lidí a jejich vliv na svůj život
7. Mezilidské vztahy
 - 7.1 Žák formuluje a respektuje základní pravidla vzájemného chování ve třídě a ve škole.
 - 7.2 Žák projevuje chování podporující dobré mezilidské vztahy (žádá, děkuje, daruje, slaví,...)
 - 7.3 Žák prožívá se svými spolužáky situace blízkosti, důvěry a sdílení
 - 7.4 Žák prožívá se svými spolužáky radost ze společného zvládnutí náročných situací.
 - 7.5 Žák projevuje respekt k základním lidským právům svých spolužáků
- 7.6 Žák projevuje respekt ke spolužákům opačného pohlaví (chlapci x dívky)
- 7.7 Žák s respektem komunikuje se spolužáky o svém postoji k lásce, něžnostem a sexualitě
8. Komunikace
 - 8.1 Žák rozlišuje projevy respektující a nerespektující komunikace.
 - 8.2 Žák dodržuje pravidla efektivního rozhovoru.
 - 8.3 Žák kultivovaně projevuje a prosazuje své názory, potřeby a práva.
 - 8.4 Žák kultivovaně projevuje, co se mu líbí a co se mu nelíbí na chování druhého člověka. (poskytuje druhému zpětnou vazbu)
 - 8.5 Žák odmítá manipulaci
 - 8.6 Žák kultivovaně zvládá konflikty
 - 8.7 Žák ovládá techniku řeči
 - 8.8 Žák komunikuje věcně správně (stručně, jasně, zřetelně, popisným jazykem)
 - 8.9 Žák vědomě pracuje s neverbální komunikací
 - 8.10 Žák poutavě prezentuje
 - 8.11 Žák moderuje skupinovou diskusi
9. Kooperace a kompetice
 - 9.1 Žák dodržuje efektivní postup práce v týmu
 - 9.2 Žák podporuje týmovou atmosféru
 - 9.3 Žák zvládá nepříjemné a neefektivní chování členů týmu
 - 9.4 Žák zvládá situace soutěže a konkurence
10. Řešení problémů a rozhodovací dovednosti
 - 10.1 Žák projevuje pozitivní postoj k řešení problémů, přijímá problémy jako výzvu.
 - 10.2 Žák používá techniky efektivního řešení problémů.
 - 10.3 Žák ve složitých situacích zvažuje své priority, na základě kterých se rozhoduje
11. Hodnoty, postoje, praktická etika
 - 11.1 Žák reflektuje hodnoty (osobní žebříček hodnot, hodnoty druhých lidí)
 - 11.2 Žák rozpoznává projevy a užitečnost etických jevů ve vlastním životě (odpovědnost, spravedlnost, odvaha...) – pouze koncept
 - 11.3 Žák pečuje o věci, rostliny, zvířata a lidi
 - 11.4 Žák odmítá šikanu (rozpoznává projevy, pojmenovává je a brání jim)
 - 11.5 Žák odmítá závislosti (rozpoznává projevy, pojmenovává je a brání jim)
 - 11.6 Žák identifikuje, které reálné problémy si zaslouží jeho angažovanost a tyto problémy řeší – pouze koncept
 - 11.7 Žák se zodpovědně rozhoduje a jedná eticky v náročných situacích všedního dne

CO MOHU JAKO UČITEL DĚLAT VE VÝUCE, ABYCH SMYSLUPLNĚ PRACOVAL S OSV

Níže uvedené ukazatele³ popisují jednání učitele, podle kterého můžeme posuzovat, zda ve výuce probíhá proces OSV. Všechny ukazatele pomáhají výuce OSV.

Ukazatele OSV

Jednání učitele před vyučováním:

- Zformulujeme (napíšeme) si hlavní cíl OSV, který budeme chtít během vyučování naplnit. Obvykle se jedná o konkrétní schopnost nebo dovednost, kterou chceme u žáků během vyučování rozvíjet. Nebo o postoj, který chceme reflektovat či posílit.

Jednání učitele během vyučování:

- Od začátku vyučování „vysíláme“ k žákům pozitivní vztahové signály (převažuje symetrická komunikace bez hodnocení, interpretování, dávání nevyžádaných rad, popírání vidění žáků a dalších forem agrese).
- Provedeme úvodní zcitlivění (naladění, motivaci, evokaci) na zvolené téma OSV, např. otázkou, příběhem, scénkou, aktivitou.
- Zajistíme, aby si žáci zformulovali osobní smysl (užitek) toho, že se budou daným tématem OSV zabývat.
- Hodinu naplánujeme tak, aby si žáci vyzkoušeli praktické jednání v situaci, která se týká daného tématu OSV (např. hrají modelovou situaci, scénku, pracují ve skupině, ...).

Jednání učitele na závěr vyučování:

- Provedeme reflexi směřující ke konkrétnímu cíli (cílům) OSV.
- Během reflexe klademe převážně otevřené otázky (např. „Co pro vás během aktivity bylo obtížné a proč?“ a nikoli „Bylo to pro vás obtížné?“).
- Na závěr se ptáme žáků, co si v oblasti konkrétního cíle OSV odnáší (Ve kterých situacích mohou něco z toho, co si zkoušeli, použít; Co budou dělat jinak a jak; Jak na sobě poznají, že umí to, čím jsme se zabývali, dělat lépe, než doposud).

³ Převzato z publikace: Srb, V. a kol. (2007). Jak na osobnostní a sociální výchovu. Praha, Projekt Odyssea. 64 s. ISBN 978-80-87145-01-2

CO MŮŽEME UDĚLAT, CHCEME-LI NAPOMOCI FUNGOVÁNÍ ÚČINNÉ OSV VE ŠKOLE

■ Absolvovat kurz práce se vztahovými signály v komunikaci

Základní podmínkou fungování OSV ve škole je bezpečné prostředí. Toho lze dosáhnout především prostřednictvím vědomé práce se vztahovými signály v komunikaci učitelů se žáky.

■ Mít pravidelné třídnické hodiny

Smyslem třídnických hodin je především společně reflektovat aktuální dění ve třídách, ve škole i mimo ni a pracovat se vztahy. Pravidelné třídnické hodiny fungují například na ZŠ Jižní IV, Praha 4 nebo na ZŠ Hanspaulka, Praha 6.

■ Zvolit si v OSV priority

Řada škol, se kterými dlouhodobě spolupracujeme, si z očekávaných výstupů OSV zvolila 2–3 celoškolské priority, se kterými pracuje každý učitel školy. Jde například o cílený rozvoj studijních dovedností žáků, odmítání šikany, či poznávání, určování a dodržování základních pravidel chování ve třídě a ve škole.

■ Mít promyšlený systém prožitkových kurzů

Školní kurzy umožňují intenzivně se věnovat některým tématům OSV. Jedná se například o kurz rozvoje studijních dovedností (šroťák), na kterém se žáci osmých a devátých tříd učí se učit. Pokud má škola promyšleny priority OSV, je možné k nim do jednotlivých ročníků přiřadit kurzy. Systém školních prožitkových kurzů funguje například na ZŠ Dr. Malíka, Chrudim.

■ Vyhodnocovat působení v oblasti OSV na žáky a pravidelně sdílet zkušenosti

Fungování OSV ve třídách se zákonitě projeví na vztazích mezi učiteli a žáky a na školním klimatu. Obojí je možné pozorovat, nebo případně měřit pomocí standardizovaných dotazníků (například dotazník KLIT). Pravidelným sdílením roste sdílené know how a klesá napětí způsobované osamoceným čelením výchovným problémům se žáky.

■ Výuka s prvky OSV

Učit svůj obor tak, abych zároveň cíleně rozvíjel dovednosti OSV, považujeme za pedagogické mistrovství. Řada z nás (učitelů) se o to pokoušela a pokouší. Inspiraci pro výuku svého oboru v kombinaci s cíli OSV je možné najít zde.

PODPŮRNÉ MATERIÁLY ZDARMA

Během dvouletého projektu „Zavádění OSV do školních vzdělávacích programů“ a projektu „Jak efektivně vyučovat průřezová témata a současně rozvíjet čtenářství – vývoj sdružených příkladů dobré praxe pro učitele základních škol“ jsme vytvořili metodické příručky a přípravy na výuku, které učitelům pomáhají přemýšlet o tématech OSV a pracovat s nimi v praxi.

Materiály tvoří soustavu (**stavebnici OSV**), se kterou je možné pracovat při systémovém zavádění OSV do školy. Každá škola ji může využívat podle svých podmínek a priorit.

Všechny materiály byly ověřovány ve školní praxi.

Součástí stavebnice OSV:

1. Zásady bezpečnosti v OSV.
2. Jak na osobnostní a sociální výchovu.
3. Očekávané výstupy OSV.
4. Lekce OSV.
5. Přípravy na vyučování.
6. Kurzy OSV pro žáky.
7. Metody OSV

Pokud vás osobnostní a sociální výchova přitahuje a zkusíte s ní pracovat ve škole, držíme vám palce a budeme rádi, když se s námi podělíte o své zkušenosti.

Za o. s. Projekt Odyssea Michal Dubec, dubec@odyssea.cz